

Van de Nakba naar de “Sloopfase”: Winst, Onteigening en de Politieke Economie van Gaza

De onteigening van de Palestijnen is geen episodische reactie op een veiligheidsincident. Het is een langdurig koloniaal project, gevormd door ideologie, administratieve structuren en economische prikkels. Oktober 2023 bood een tactische kans – een voorwendsel – om dit project te versnellen. De huidige retoriek en plannen (mobilisatie van kolonisten, organisatie van de Likud-partij, ministeriële verklaringen en voorstellen van Amerikaanse investeerders) kunnen het best worden begrepen als een operationele vertaling van eeuwenoude onteigeningsdoelen naar moderne kapitalistische prikkels. Zoals Karl Marx in *Het Kapitaal* opmerkte, wordt kapitaal brutaal wanneer het winstpotentieel hoog genoeg is – zelfs bereid om wet en moraal te riskeren om rendement te behalen. Het huidige Gaza-programma combineert massaal geweld met een marktgericht draaiboek, precies omdat de verwachte rendementen (kustvastgoed, technologieclusters en offshore gas) enorm zijn.

Fundamentele Intentie: Onteigening vanaf het Begin (1930-1948)

Het plan om de Palestijnen te onteigenen was geen nagedachte; het is geworteld in de ideologische en politieke fundamenteën van het kolonistenproject. Hedendaagse archiefverklaringen van belangrijke actoren maken de beoogde logica duidelijk: land vrijmaken, terugkeer voorkomen en eigendom overdragen aan de kolonistenbevolking. De Nakba (de catastrofale onteigening van 1948) was de eerste massale uitvoering van deze logica.

“We moeten de Arabieren verdrijven en hun plaatsen innemen... als we geweld moeten gebruiken... hebben we geweld tot onze beschikking. De gedwongen overdracht van [Palestijnen]... kan ons iets geven wat we nooit hadden.” - David Ben-Gurion, 5 oktober 1937, brief aan zijn zoon

“Er is geen plaats voor beide volkeren... geen enkel dorp, geen enkele stam mag blijven. De Arabieren moeten gaan, maar er is een gunstig moment nodig, zoals een oorlog.” - Yosef Weitz, 20 december 1940, directeur van de Landafdeling van het Joods Nationaal Fonds

“We moeten [de Palestijnse dorpen] uitwissen.” - David Ben-Gurion, 1948, openbare toespraak tijdens de Nakba

Deze historische uitspraken – expliciete oproepen tot verdrijving, het gebruik van oorlog als “gunstig moment”, het uitwissen van dorpen – vestigen een causale oorsprong: ontei-

gening was *bedoeld* bij de staatsvorming, niet slechts een toevallig resultaat van oorlogs-gerelateerde noden.

2. Institutionaliserings: Bezetting, Nederzettingen en Juridische Structuur (1967-2000)

Na 1967 werd onteigening geïnstitutionaliseerd:

- Juridische en administratieve maatregelen vestigden landonteigening, de bouw van nederzettingen en demografische manipulatie.
- Planning en infrastructuur – wegen, omleidingen, nederzettingenblokken – maakten Palestijnse soevereiniteit en territoriale continuïteit steeds onwaarschijnlijker.
- Controle over hulpbronnen – water, land en energie – werd een instrument van uitsluiting, niet alleen van bestuur.

Deze fase transformeerde ideologische intentie in duurzame structuren: wetten, bureaucratieën en gebouwde omgevingen die de permanentie van kolonisten en economische extractie bevorderden.

Economische Wurgings: Blokkade van Gaza en Ontzegging van Hulpbronnen (2007-2023)

De blokkade en strikte ontwikkelingsbeperkingen in Gaza hadden een dubbel effect: ze werden gepresenteerd als veiligheidsmaatregelen, maar functioneel bevroren ze de economie van Gaza en verhinderden ze de ontwikkeling van infrastructuur en hulpbronnen (met name Gaza Marine). Het offshore gasveld dat in 2000 werd ontdekt – geschat op ongeveer 1 Tcf – was een potentieel soeverein goed voor de Palestijnen; in plaats daarvan bleef het ongeëxploiteerd en werd het een latente prijs.

Deze opzettelijke onderontwikkeling had twee causaal relevante gevolgen voor latere gebeurtenissen:

1. Het hield de bevolking economisch kwetsbaar, wat verplaatsing haalbaarder maakte.
2. Het behield de hulpbronnen en de kustlijn als onderbenutte activa, aantrekkelijk voor toekomstige investeerders zodra de politieke omstandigheden dit toelieten.

Oktober 2023: Tactische Kans, Geen Oorsprong

Oktober 2023 leverde een breed zichtbare voorwendsel: een veiligheids crisis die gebruikt kon worden om massale militaire acties, massale verplaatsing en buitengewone vernietiging te rechtvaardigen. Maar het cruciale causale punt is dat *het plan om Gaza onleefbaar te maken al lang was bedacht*; wat veranderde was de politieke en operationele mogelijkheid om het op grote schaal uit te voeren.

De volgorde is causaal en voorspelbaar:

- Langdurige intentie en institutionele instrumenten → structurele capaciteit voor massale operaties;
- Een katalysatorgebeurtenis (oorlog) → politieke dekking voor escalatie;
- Massale vernietiging → omstandigheden van onleefbaarheid en verplaatsing;
- Publieke en private planning voor wederopbouw → monetisatiefase.

Van Vernietiging naar Wederopbouw: Publieke Verklaringen als Bewijs van Intentie

De overgang van geweld naar marktwerking werd openlijk gesignaleerd door politieke actoren en commerciële verbeelding. Deze uitspraken zijn niet marginaal; ze vormen een publieke mapping van het winstmotief op onteigening.

Belangrijke publieke uitingen omvatten:

- **Likud-flyer (oktober 2024): “Vorbereiding op nederzettingen in Gaza ... Gaza is van ons. Voor altijd!”** – een mobilisatieslogan op partij-niveau die een regeringspartij in lijn brengt met de uitbreiding van nederzettingen in Gaza.
- **Itamar Ben-Gvir (oktober 2024): “Wij zijn de eigenaars van het land”** – directe eigendomsretoriek die de overdracht legitimeert.
- **Bezalel Smotrich (17 september 2025):** Gaza is een **“vastgoedschat”**, met onderhandelingen over **“hoe we de grondpercentages zullen verdelen”**. Dit kadert sloop als een voorloper van het verdelen van de buit.
- **Amerikaanse voorstellen en verklaringen (2024-2025):** Van Jared Kushners opmerkingen over de “zeer waardevolle” kust tot gepubliceerde ideeën voor een “internationale vastgoedtrust”, en president Trumps voorstel in februari 2025 dat de VS “Gaza moeten overnemen”, omvat het gesprek nu internationaal kapitaal en geprivatiseerde trusts. Plannen voor AI-“slimme steden” en een Tesla-achtige gigafabriek completeren het investeerdersnarratief.

Deze verklaringen zijn juridisch en causaal significant: ze documenteren intentie, identificeren begunstigen en reduceren de operatie van een ad-hoc oorlogsdad tot een bewust geplande economische transformatie.

Marx' Observatie en het Gedrag van Kapitaal

Kapitaal vlucht voor tumult en strijd en is van nature schuw. Dat is helemaal waar, maar niet de hele waarheid. Kapitaal heeft een afschuw van de afwezigheid van winst of zeer kleine winst, zoals de natuur een afschuw heeft van een vacuüm. Met voldoende winst wordt kapitaal brutaal. Tien procent zeker, en je kunt het overal gebruiken; twintig procent, het wordt levendig; vijftig procent, positief avontuurlijk; bij honderd procent trapt het alle menselijke wetten onder de voet; bij driehonderd procent is er geen misdaad die het niet riskeert, zelfs niet op straffe van de galg. Als tumult en strijd winst opleveren, zal het beide aanmoedigen. Bewijs: smokkel en slavenhandel. - Karl Marx, Het Kapitaal, 1867

Marx' bovenstaande observatie verklaart waarom dergelijke projecten te verwachten zijn wanneer de winst immens is. Kapitaal is gevoelig voor risico: lage rendementen leiden tot voorzichtigheid; hoge rendementen leiden tot brutaliteit. Marx' escalatieladder – 10%, 20%, 50%, 100%, 300% – is een methode om te begrijpen hoe toenemende winstverwachtingen juridische en ethische beperkingen kunnen eroderen. Wanneer een investeerder enorme huren kan voorzien uit kusttherontwikkeling, technologieclusters en gematigde gasextractie, verandert de morele berekening: juridische verboden worden hergedefinieerd als transactiekosten die beheerd moeten worden, niet als absolute barrières.

Hier toegepast:

- De kust van Gaza plus een “slimme stad”-premie plus een strategisch gasveld creëren een enorme winstvector.
- Deze vector biedt een motief voor politieke actoren om vernietiging om te zetten in een investeringskans.
- Waar politieke en juridische straffeloosheid bestaat, wordt de marxistische neiging van kapitaal om “tumult en strijd” aan te moedigen wanneer het winstgevend is, een praktische drijver van beleid, niet slechts een analytisch aforisme.

Financiële Mechanismen: Waarom Investeerders Geïnteresseerd Zouden Zijn

De publiekelijk besproken investeringscase past precies op de klassieke kapitaalberekening:

- **Schaarstepremie:** Mediterrane kustlijn is zeldzaam in de regio – schaarste drijft de waarde per vierkante meter op.
- **Tech/AI-clusterwaarderingen:** “Slimme stad”- en technologiehub-branding kan landwaarden exponentieel verhogen en soevereine en private financiers aantrekken.
- **Industrieel anker:** Een gigafabriek of een EV/batterijfabriek creëert industriële vraag, toeleveringsketens en economische multipliers, die de activawaarde verder verhogen.
- **Energierendementen:** Inkomsten uit gasexport en strategische invloed op regionale energiemarkten voegen een directe inkomstenstroom toe.

Deze gecombineerde rendementen kunnen buitengewone risicobereidheid rationaliseren, inclusief juridische risico's, als politieke dekking en financiering verzekerd zijn – precies het terrein waar Marx voor waarschuwde.

Juridische Gevolgen: Misdaden, Verplichtingen en Medeplichtigheid

Het traceren van de causale keten van historische intentie naar huidige plannen levert een reeks juridische verboden en bevestigende verplichtingen op:

Verboden Handelingen en Internationale Misdaden

- **Gedwongen overdracht** → oorlogsmisdaad en potentieel een misdaad tegen de menselijkheid.
- **Overdracht van kolonisten / annexatie** → schending van artikel 49(6) van de Vierde Geneefse Conventie en internationaal gewoonterecht.
- **Plundering / uitbuiting van hulpbronnen** → oorlogsmisdaad en onrechtmatige toeeigening.
- **Genocide-handelingen of intentie** → onder de Genocideconventie en het Statuut van Rome; de voorlopige maatregelen van het ICJ (januari 2024) constateerden een plausibel risico op genocide; daaropvolgende COI-rapporten en NGO-beoordelingen hebben de term expliciet gebruikt.

Verplichtingen van Derde Staten en Medeplichtigheid

- **Verplichting tot preventie** (Genocideconventie): zodra een staat weet van een ernstig risico, moet het maatregelen nemen om genocide te voorkomen; inactiviteit of materiële steun riskeert medeplichtigheid.
- **Niet-erkenning en niet-hulp** (adviesrichtlijnen ICJ): staten mogen illegale situaties die voortkomen uit ernstige schendingen van dwingende normen niet erkennen of helpen.
- **Bedrijfs- en financiële aansprakelijkheid**: financiers en aannemers lopen ernstige reputatie-, regelgevings- en potentiële juridische risico's onder nationale en internationale kaders voor het helpen bij overtredingen.

Bewijskracht van Publieke Plannen

- Openbare toespraken, flyers, beleidsmemo's en planningsdocumenten transformeren retorische intentie in documentaire bewijzen – zeer relevant in gerechtelijke of quasi-gerechtelijke procedures (ICC, ICJ, nationale rechtbanken).

Samenvatting van Causaliteit: Hoe het Verleden het Heden Mogelijk Maakte

1. **Intentie (Nakba-tijdperk)** creëerde een ideologische en politieke koers voor onteigening.
2. **Institutionalisering (na 1967)** bouwde het administratieve en fysieke apparaat om onteigening duurzaam te maken.
3. **Economische wurging (blokkade)** behield ongeëxploiteerde activa (gas, kustlijn) terwijl de samenleving werd verzwakt.
4. **Trigger (oktober 2023)** bood het publieke voorwendsel en operationele dekking voor massale vernietiging.
5. **Publieke marktwerking (2024-2025)** transformeerde de nasleep in een investeerdersdraaiboek, waarbij kapitaal werd afgestemd op onteigening.

Deze causale keten toont geen toevallige wreedheid, maar een bewust politiek-economisch programma.

Conclusie: De Keuze voor de Internationale Gemeenschap

De zaak is nu duidelijk in drie registers:

- **Historisch:** Onteigening heeft diepe wortels en is herhaaldelijk gearticuleerd door elites.
- **Politiek-economisch:** De drang om de kust en het gas van Gaza te monetiseren creëert het motief voor gewelddadige opruiming.
- **Juridisch:** De betrokken handelingen en plannen zijn verboden; staten hebben de plicht om te voorkomen, te onderzoeken, te bestraffen en medeplichtigheid te blokkeren.

Marx' inzicht dat kapitaal "tumult en strijd" zal aanmoedigen wanneer het uitzonderlijke winst verwacht, is hier niet metaforisch – het is een waarschuwing over prikkels. Waar financiële rendementen enorm zijn en juridische handhaving zwak is, zullen markten proberen te profiteren van geweld. Het middel is eenvoudig, maar politiek moeilijk: internationale wetten handhaven, financiering en verzekeringen blokkeren die dit project mogelijk zouden maken, strafrechtelijke aansprakelijkheid nastreven en de plicht van de Genocideconventie om te voorkomen naleven.

Referenties

- Ben-Gurion, David. Brief aan zijn zoon, 5 oktober 1937.
- Weitz, Yosef. Dagboek, 20 december 1940, Joods Nationaal Fonds.
- Ben-Gurion, David. Toespraak tijdens de Nakba, 1948.
- Likud-partijflyer, "Vorbereiding op nederzettingen in Gaza," oktober 2024.
- Bezalel Smotrich, minister van Financiën, verklaring op vastgoedconferentie in Tel Aviv, 17 september 2025.
- Itamar Ben-Gvir, verklaring op conferentie "Vestigen in Gaza," oktober 2024.
- Daniella Weiss, opmerkingen van de kolonistengroep Nahala, 2024-25.
- Donald Trump, persconferentie met Netanyahu, 4 februari 2025; Fox News-interview, 10 februari 2025.
- Jared Kushner, Harvard-evenement, februari 2024; heropleving in media, februari 2025.
- Amerikaans-Israëlische gemeenschappelijke plannen, Washington Post-rapport, 31 augustus 2025; Trump-administratiedocument, 1 september 2025.
- Conventie ter Voorkoming en Bestrafing van de Misdaad van Genocide, 1948.
- Vierde Geneefse Conventie, 1949.
- Handvest van de Verenigde Naties, 1945.
- Statuut van Rome van het Internationaal Strafhof, 1998.
- ICJ, Juridische Gevolgen van de Bouw van een Muur in het Bezette Palestijnse Gebied, Adviesopinie, 2004.
- ICJ, Toepassing van de Genocideconventie (Bosnië tegen Servië), Vonnis, 2007.

- ICJ, Toepassing van de Genocideconventie (Zuid-Afrika tegen Israël), Voorlopige Maatregelen, januari 2024.